

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I HÄRNÖSAND**

DOM
2013-07-30
Meddelad i
Härnösand

Mål nr
4274-12 E
4287-12 E -- 4295-12 E

SÖKANDE

AllTele Allmänna Svenska Telefonaktiebolaget (publ), 556626-2407
Box 42017
126 12 Stockholm

Ombud: Advokaterna Mikael Dubois och Fredrik Linder
Hamilton Advokatbyrå KB
Box 715
101 33 Stockholm

MOTPARTER

1. Landstinget Västernorrland
871 85 Härnösand

2. Ånge kommun
841 81 Ånge

3. Timrå kommun
861 82 Timrå

4. Härnösands kommun
871 80 Härnösand

5. Kramfors kommun
872 80 Kramfors

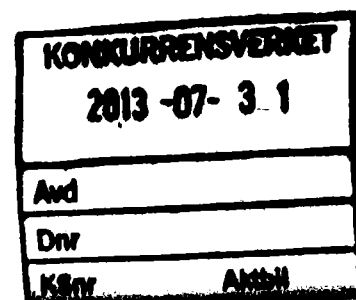
6. Sollefteå kommun
881 80 Sollefteå

7. Örnsköldsviks kommun
891 88 Örnsköldsvik

8. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

9. Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalen
Järnvägsgatan 80
872 34 Kramfors

10. Medelpads Räddningstjänstförbund
Björneborgsgatan 40
854 60 Sundsvall

Dok.Id 54398

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 314 871 27 Härnösand	Backgränd 9	0611 - 34 98 00 E-post: forvaltningsratteniharnosand@dom.se	0611 - 34 98 10	måndag – fredag 08:00-16:00

Ombud för 1-10: Håkan Kalmermo
c/o Landstinget Västernorrland
Landstingsservice Upphandling
871 85 Härnösand

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller ansökan om överprövning och beslutar att upphandlingen i den del den avser operatörstjänster för fast- och mobiltelefoni ska göras om.

BAKGRUND

Landstinget Västernorrland, tillsammans med flera andra myndigheter och kommuner (härefter myndigheterna), inbjöd leverantörer att inkomma med anbud på operatörstjänster för fast- och mobiltelefoni samt internetaccess. Landstinget genomförde på uppdrag av de andra upphandlande myndigheterna upphandlingen, i vilken öppet förfarande tillämpades i handläggningen. Upphandlingen var uppdelad i två anbudsområden (operatörstjänster respektive internetaccess) och det skulle tecknas ett avtal per anbudsområde med respektive myndighet, i den utsträckning myndigheten efterfrågade båda anbudsområdena. Ramavtalet avsågs träda ikraft den 1 april 2013. Avseende anbudsområdet operatörstjänster lämnade två leverantörer anbud, AllTele Allmänna Svenska Telefonaktiebolaget (publ) (AllTele), samt TeliaSonera Sverige Aktiebolag (Telia). Genom tilldelningsbeslut den 6 december 2012 tilldelades Telia kontraktet avseende operatörstjänster.

YRKANDEN OCH GRUNDER M.M.

AllTele ansöker om överprövning av upphandlingen avseende anbudsområdet operatörstjänster. AllTele yrkar i första hand att upphandlingen avseende operatörstjänster får avslutas först sedan rättelse gjorts och i andra hand att den ska göras om. AllTele anför bl.a. följande. Telia har lämnat ett orent anbud som skulle ha förkastats. Myndigheterna har därför handlat i strid med likabehandlings- och transparensprincipen samt 1 kap. 9 § LOU. Den information som lämnats i förfrågningsunderlaget avseende vilka andra aktörer utöver de upphandlande myndigheterna, vilka kan komma att teckna avtal, är mycket otydlig och skapar betydande osäkerhet beträffande upphandlingens omfattning. Vidare är utformningen av bör-kraven i upphandlingen samt förutsättningarna för poängsättning av dessa mycket otydlig, varför leverantörerna saknat möjlighet att förutse vad som skulle tillmätas betydelse vid utvärderingen. Förfrågningsunderlaget strider därför mot transparensprincipen och 1 kap. 9 § LOU.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas
Telia har lämnat priser för offererade servicenivåer i upphandlingen, utan att sådan prissättning varit tillåten. Prissättningen strider mot förutsättningarna i upphandlingen, vilka framgår av punkt 4 i leverantörskraven, kravspecifikationen och prissättningsmallen. Ett resultat av Telias prissättning har varit att priserna för servicenivåerna inte har ingått i utvärderingen av Telias anbudspris. Telia har således lämnat ett orent anbud. Vid sådant förhållande skulle Telias anbud rätteligen ha förkastats av myndigheterna.

Av likabehandlingsprincipen följer att orena anbud, som inte är förenliga med de förutsättningar för anbudsgivning som ställts upp i en upphandling, inte kan antas. Detta följer också av kammarrättspraxis (jfr. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 29 november 2011, mål nr 2520-11). Det framgår tydligt av punkt 4 i leverantörskraven att priser för tjänster som offereras i anbudsområde operatörstjänster ska anges i prisbilagan. Av vad som anges i prissättningsmallen (som är en del av prisbilagan) framgår att prissättningen innefattar två delar; dels prisposterna där det finns i förväg angivna volymer för multiplicering, dels prissättning av tjänsterna i de bör-krav som räknas upp i prissättningsmallen. Den senare delen av prissättningen ska också ingå i upphandlingens utvärdering, även om det är upp till anbudsgivaren om dessa bör-krav/tjänster över huvud taget ska offereras och prissättas. I kravspecifikationen anges ett stort antal bör-krav. För några av dessa bör-krav anges att kostnader för att offerera aktuella tjänster ska redovisas i prisbilagan. Dessa bör-krav är de som räknas upp i prissättningsmallen och vars priser alltså ingår i prisutvärderingen. I kravspecifikationen finns härutöver ett stort antal bör-krav för vilka det inte anges att kostnader ska redovisas i prisbilagan. Inget av de senare nämnda bör-kraven ingår heller i den uppräknade som finns i prissättningsmallen. Sammantaget innebär detta att prissättning endast får ske avseende de bör-krav för vilka det i kravspecifikationen anges att kostnader ska redovisas i prisbilagan och som räknas upp i prissättningsmallen. Av detta följer att

om en anbudsgivare offererar tjänster som anges i andra bör-krav än de som nu nämnts, får dessa inte prissättas särskilt. Vad gäller bör-kravet i kravspecifikationens punkt 1.3.2 Garanterade servicenivåer, anges inte att kostnader ska redovisas i prisbilagan och bör-kravet räknas inte upp i prissättningsmallen. Vidare kan konstateras att det i bilagan "Servicenivåer och viten" inte anges någonting om att servicenivåerna kan prissättas i upphandlingen. Således står det klart att offererade servicenivåer i upphandlingen inte får prissättas särskilt. AllTele har offererat servicenivåer enligt bör-kravet i kravspecifikationens punkt 1.3.2. Eftersom dessa servicenivåer inte kan prissättas särskilt i upphandlingen har AllTele inte gjort det, utan i stället beaktat kostnaderna för att kunna erbjuda servicenivåer som en del i kalkyleringen av sitt anbudspris i upphandlingen. Också Telia har offererat servicenivåer enligt punkt 1.3.2 i kravspecifikationen. Telia har emellertid, i strid med förutsättningarna för prissättning i upphandlingen, åsatt särskilda månadspriser för servicenivåerna. Detta innebär att Telia, till skillnad från AllTele, inte har behövt beakta kostnaderna för att offerera aktuella servicenivåer när Telia kalkylerat anbudspriset, eftersom Telia avsett att ta betalt för servicenivåerna i enlighet med angivna månadspriser. AllTele och Telia har alltså offererat väsentligen samma servicenivåer i upphandlingen, dock med den stora skillnaden att AllTeles kostnader för att erbjuda servicenivåer har belastat utvärderingspriset, i enlighet med förutsättningarna, medan Telias kostnader för att erbjuda servicenivåer inte har belastat utvärderingspriset, i strid med förutsättningarna för prissättning. Telias anbud är därmed orent.

Skada

Telias anbud skulle rätteligen ha förkastats avseende anbudsområdet operatörstjänster i upphandlingen. Om så skett hade AllTele kunnat antas som leverantör. AllTele har således lidit skada i den mening som avses i 16 kap. 6 § första stycket LOU.

Myndigheterna anser att ansökan om överprövning ska avslås då grund för ingripande enligt LOU saknas.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas AllTele har anfört att Telia har lämnat ett orent anbud och att myndigheterna agerat i strid mot likabehandlings- och transparensprinciperna i 1 kap. 9 § LOU genom att inte förkasta Telias anbud. Påståendet hänför sig till förfrågningsunderlaget bilaga T3, kravspecifikation punkt 1.3.2, i vilken anges följande:

”Garanterad servicenivå. Anbudsgivaren bör erbjuda servicenivåer enligt [b]ilaga 2 Servicenivå och vite”.

Bakgrunden till kravet är följande. Upphandlingen omfattar sammanlagt 52 olika Primary Rate Interface (PRI), fördelade bland de olika upphandlande myndigheterna. Myndigheterna kan ha olika önskemål om servicenivåerna på sina respektive PRI beroende på tilltänkt användningssätt. Genom kravet på olika servicenivåer har myndigheterna velat försäkra sig om denna flexibilitet i service. Av bilaga T3 framgår att anbudsgivarna ska svara ja eller nej på frågan om de uppfyller kravet – och eventuellt bifoga en kommentar. Av instruktionerna till bilagan framgår att ett betyg kommer att sättas på kravuppfyllandet. AllTele har vid ifyllandet av bilaga T3 vid position 1.3.2 svarat att bolaget uppfyller kravet på de olika servicenivåerna. Dessutom har AllTele angett att servicenivå 2 ingår i deras anbud:

”Vi erbjuder alla service[nivåer och vite enligt bilaga 2. I anbudet ingår det SLA 2 på PRI[-]anslutningarna”.

I denna skrivning ligger underförstått, får antas, att övriga servicenivåer inte ingår i anbudet utan kommer att faktureras särskilt. AllTele har tilldelats en poäng för sin kravuppfyllnad på denna position. Telia har också

under punkten 1.3.2 angett att bolaget uppfyller kravet på de olika service-nivåerna. Dessutom har Telia angett att servicenivå 6 ingår i anbudet:

"Telia erbjuder precis som ni efterfrågar ett antal valbara servicenivåer. [...] [N]är det gäller er nivå 7 ersätter vi den med nivå 6 som ligger som basnivå i vårt erbjudande. [...] Priser och nivåer redovisas i 2a – underbilaga T3.1".

Också av denna skrivning får underförstått anses framgå att övriga servicenivåer inte ingår i anbudet utan kommer att faktureras särskilt. Det som härvid skiljer Telias anbud från AllTeles är att Telia angett priserna för de servicenivåer som inte ingår i anbudet. Också Telia har tilldelats en poäng för sin kravuppfyllnad på denna position. Om myndigheterna godtar AllTeles resonemang har alltså både AllTele och Telia gjort sig skyldiga till samma fel på position 1.3.2 i bilaga T3. Enligt myndigheternas bedömning har dock varken AllTele eller Telia besvarat position 1.3.2 i bilaga T3 felaktigt, eftersom båda har lämnat den efterfrågade informationen. Övrig information, d.v.s. information om vilken servicenivå som ingår och inte ingår i anbuden har inte efterfrågats av myndigheterna. I konsekvens med det har informationen inte heller utvärderats. Den saknar alltså all betydelse för utfallet i upphandlingen.

AllTele tillägger i huvudsak följande.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas
Myndigheterna anför i yttrande att AllTele angett att servicenivå 2 ingår i AllTeles anbud. Myndigheterna anför vidare bl.a. följande:

"I denna skrivning ligger underförstått, få man anta, att övriga servicenivåer [...] inte ingår i anbudet utan kommer faktureras särskilt".

Myndigheternas tolkning är helt felaktig. AllTele har i sitt anbud angivit att servicenivå 2 ingår i anbudet som en upplysning om att servicenivå 2 är

utgångspunkten för leverans av AllTeles tjänster, d.v.s. om ingen av myndigheterna begär något annat så är det servicenivå 2 som kommer att gälla vid leveransen. När det gäller servicenivåer 3 – 7 så innebär dessa nivåer ett mindre omfattande åtagande för AllTele än vad som gäller för servicenivå 2, varför det inte finns någon anledning att ta betalt för tillämpning av någon av dessa lägre servicenivåer utöver anbudspriset i upphandlingen. Vad gäller servicenivå 1 säger tidigare erfarenhet att denna servicenivå sällan begärs av upphandlande myndigheter. AllTele vill dock fastställa att för det fall någon av myndigheterna skulle begära servicenivå 1, vid något tillfälle under upphandlingens avtalsperiod är AllTeles avsikt och har hela tiden varit, att servicenivå 1 då ska levereras utan att detta kommer att faktureras särskilt.

Myndigheterna vitsordar att leverans av Telias servicenivåer 1-5 kommer att faktureras särskilt, i enlighet med vad AllTele tidigare anfört. Detta framgår också tydligt av Telias anbud, eftersom den lägsta av Telias servicenivåer (servicenivå 6) är den som ingår i anbudet och eftersom Telia har bifogat månadspriser för övriga servicenivåer som offereras. Detta upplägg ska jämföras med AllTeles anbud, där den näst högsta servicenivån är utgångspunkten för AllTeles offererade tjänster. Alltele har alltså inte haft behov av att fakturera övriga servicenivåer särskilt, utan istället beaktat kostnaderna för leverans av samtliga servicenivåer i sitt anbud. Det har således funnits ett mycket större behov för Telia att fakturera servicenivåer särskilt, eftersom samtliga servicenivåer, utöver den lägsta servicenivå som ingår i Telias anbud, innebär ett större och mer omfattande åtagande för Telias räkning. Vad som nu anförts är förklaringen till den skillnad mellan AllTeles och Telias anbud vilket myndigheterna påpekar, d.v.s. att Telia angett priserna för de servicenivåer som inte ingår i anbudet. Med utgångspunkt i vad som anförts är det även myndigheternas uppfattning att Telia har gjort sig skyldigt till ett fel i sitt anbud.

Myndigheterna anför bl.a. att information om vilken servicenivå som ingår/inte ingår i anbuden inte har efterfrågats, att denna information därför inte utvärderats samt att informationen saknar all betydelse för utfallet i upphandlingen. All information som lämnas i ett anbud måste beaktas vid bedömningen av om anbudet kan antas eller inte, oavsett om informationen uttryckligen efterfrågats eller inte av den upphandlande myndigheten (jfr. Kammarrättens i Sundsvall dom i mål nr 2147-11). Vidare har de nu aktuella delarna av Telias anbud, d.v.s. de månadspriser som Telia angivit för servicenivåer att faktureras utöver anbudspriset, inneburit att kostnaderna för erbjudna servicenivåer inte på något sätt har belastat Telias anbudspris. Telias prissättning av sitt anbud i upphandlingen strider därför mot förutsättningarna för prissättning och Telias anbud skulle därför ha förkastats. Det faktum att Telia angivit särskilda priser för att leverera servicenivåer i upphandlingen har således haft avgörande betydelse för utgången.

Upphandlingens omfattning har varit omöjlig att förutse

I punkt 2 i förfrågningsunderlaget anges bl.a. följande.

”Sedan 2004 har Västernorrlands [sju] kommuner, ett stort antal kommunala bolag och Länsstyrelse[n i Västernorrlands län] i samarbete med Landstinget Västernorrland, ett gemensamt avtal avseende operatörstjänster för telefoni (trafik för fast- och mobiltelefoni)”.

I punkt 2.1 i förfrågningsunderlaget anges bl.a. följande.

”I tabellen nedan redovisas översiktligt vilka organisationer som omfattas av upphandlingen samt vilka upphandlingsområden respektive myndigheter efterfrågar. [...] Ytterligare berättiga[de] avropare på avtalet är kommunbolag [och] stiftelser som finansieras eller delfinansieras av någon av nedanstående organisationer”.

I tabellen som nu avses anges var och en av de upphandlande kommunerna och myndigheterna. Enligt en undersökning som AllTele företagit uppgår

antalet bolag till fler än 40. Bolagen har inte förpliktat sig att sluta avtal i upphandlingen. Anbudsgivarna kan endast förutse att bolagen är berättigade till att teckna avtal, vilket leder till en betydande osäkerhet i fråga om mängden och identiteten på de upphandlande myndigheter och bolag som kan komma att teckna avtal i upphandlingen. I förfrågningsunderlaget anges det endast översiktligt vilka organisationer som omfattas av upphandlingen, vilket ytterligare påvisar bristen på förutsebarhet vad gäller vilka och hur många upphandlande myndigheter eller bolag som kan komma att teckna avtal i upphandlingen. Anbudsgivarna har inte kunnat förutse om något av myndigheternas mer än 40 bolag kommer att välja att sluta avtal i upphandlingen. Detta innebär att förfrågningsunderlaget i dessa delar är mycket otydligt utformat och strider mot transparensprincipen i 1 kap. 9 § LOU. Upphandlingen avseende operatörstjänster måste därför göras om.

AllTele hänvisar till Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 10 oktober 2012 i mål nr 1857-12 samt ett i det målet ingivet yttrande från Konkurrensverket, dnr 285/2012.

Utformningen av bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven är otydliga och strider mot 1 kap. 9 § LOU

I upphandlingen har det förekommit totalt 56 stycken bör-krav. För vart och ett av dessa har anbudsgivarna kunnat tilldelas noll till tre poäng. Totalt har anbudsgivarna kunnat tilldelas allt mellan noll och 168 poäng för bör-kraven. Den poäng som ges för varje bör-krav genererar ett visst reduktionsvärde. Det totala reduktionsvärdet dras av från anbudspriset i upphandlingen för att få fram ett jämförelsepris, som har utvärderats i upphandlingen. I kravspecifikationen anges följande angående förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven:

Kriterieuppfyllnad	
--------------------	--

Poängsättning	Betyg
Högt mervärde – Högre funktionalitet/kvalitet än basnivå uppnås med betydande mervärde	3
Visst mervärde – Funktionalitet /kvalitet högre än basnivå uppnås	2
Litet mervärde – Basfunktionalitet/kvalitet eller marginellt högre nivå än basnivå uppnås/redovisas	1
Mervärde saknas – Endast basfunktionalitet/kvalitet uppnås med vissa brister/reservationer	0

Bör-kraven berör en mängd olika delar i upphandlingen. Det finns bör-krav under ca 20 olika rubriker i kravspecifikationen. Vad som ska anses utgöra ett ”mervärde” måste, p.g.a. att bör-kraven är många och av olika art, specificeras för vart och ett av bör-kraven för att anbudsgivarna ska kunna förutse vad som ska tillmätas betydelse vid prövningen av bör-kraven. Att poängsättningen ska göras utifrån hur stort mervärde som uppnås kan inte i sig anses innebära att tillräcklig transparens föreligger. Anbudsgivarna har i praktiken inte kunnat förutse mer än att ju bättre anbudsgivarens svar anses vara för ett visst bör-krav, desto högre poäng ges för detta. Inte för något av de 56 bör-kraven har det angivits vad som ska tillmätas betydelse vid bedömningen, på så sätt att anbudsgivaren kan förutse vad som krävs för att erhålla en viss poäng. Inget av bör-kraven uppfyller LOU:s krav på transparens och förutsebarhet. Redan ett fåtal bristfälliga bör-krav har kunnat få avgörande betydelse för utgången i upphandlingen. Otydligheten i förutsättningarna för att tilldelas en viss poäng för bör-kraven avspeglas också i resultatet av myndigheternas bör-kravsprövning, vilket framgår av utvärderingsresultatet. För 44 av totalt 56 bör-krav har både AllTele och Telia tilldelats en poäng. Detta resultat har inneburit att anbudspriserna har varit i det närmaste helt avgörande för utgången i upphandlingen, trots att det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet skulle antas och trots att hela 56 bör-krav har ingått i utvärderingen. Anledningen till att nu nämnt resultat uppkommit är att förutsättningarna för poängsättning och bör-kravens utformning inte har gett någon som helst ledning för vad som ska tillmätas betydelse vid prövningen av bör-kraven, och någon egentlig individualiserad prövning av anbudsgivarnas uppfyllelse av bör-kraven har därför inte kunnat göras. Sammantaget är utformningen av bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av dessa mycket otydlig. Detta har gett myn-

digheterna ett stort utrymme för godtycke och en i princip fri prövningsrätt. Förfrågningsunderlaget strider därför mot transparensprincipen i 1 kap. 9 § LOU. Upphandlingen, avseende upphandlingsområdet operatörstjänster, måste därför göras om.

AllTele hänvisar till Europeiska domstolens dom den 18 oktober 2001 i mål C-19/00, Kammarrätten i Stockholms dom den 1 oktober 2009 i mål nr 3582-09 och Kammarrätten i Göteborgs dom den 21 december 2012 i mål nr 5823-12.

Myndigheterna tillägger i huvudsak följande.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas

Myndigheterna har inte begärt att anbudsgivarna ska ange om någon servicenivå ingår i anbuden och inte heller utvärderat någon sådan information. Om AllTele har tolkat underlaget för upphandlingen på det sättet och låtit denna tolkning påverka prissättningen i upphandlingen, beror det enligt myndigheternas bedömning inte på någon otydlighet från myndigheternas sida i detta avseende. Myndigheterna har inte vitsordat att leverans av Telias servicenivåer 1-5 kommer att faktureras särskilt, utan bara gjort den tolkningen av Telias anbud. Som redan nämnts har myndigheterna gjort samma tolkning av AllTeles anbud. Myndigheterna har svårt att se en annan tolkning av AllTeles anbud som given eller ens näraliggande. Påståendet kan därför inte godtas. Såvitt myndigheterna känner till utgör det inte grund för ingripande i en upphandling att en anbudsgivare lämnat mer information än som efterfrågats, förutsatt att överskottsinformationen inte kan uppfattas som ett otillåtet sidoanbud. Så är enligt myndigheternas bedömning inte fallet här.

Upphandlingens omfattning har varit omöjlig att förutse

AllTele bygger upp sin argumentation kring Förvaltningsrättens i Stockholm dom i mål 1857-12 och Konkurrensverkets yttrande i det målet. Utifrån de speciella omständigheter som förelåg i det målet anser myndigheterna att förvaltningsrättens och Konkurrensverkets bedömningar är välgrundade. Med det är dock inte sagt att myndigheterna anser att slutsatserna i domen kan överföras på den nu aktuella upphandlingen, eftersom de båda upphandlingarna skiljer sig åt på väsentliga punkter. Den mest betydelsefulla skillnaden, såvitt här är av intresse, är kretsen av avropsberättigade i respektive upphandling. I upphandlingen som prövades fanns ca 1 200 avropsberättigade. I nu aktuell upphandling finns, utöver myndigheterna, 17 avropsberättigade kommunala bolag och en stiftelse (kommunbolagen). Från dessa kommunbolag ska sju räknas bort, nämligen Örnköldsviks bolag, då deras avropsvolym redovisas tillsammans med kommunens i förfrågningsunderlaget. Därefter återstår elva avropsberättigade kommunbolag för vilka den påstådda oförutsebarheten kan föreligga. Historiskt sett står dessa elva kommunbolag för en tämligen begränsad avropsvolym (783 500 kr av drygt 16,5 miljoner kr år 2011). Av denna volym avropade Härnösands båda bolag år 2011 för sammanlagt 515 000 kr. Fördelningen mellan Härnösandsbolagens och övriga kommunbolags avrop har sett ungefär likadan ut över tid. Av detta kan man bl.a. dra slutsatsen att de övriga kommunbolagens avropsvolym är mycket modesta. Dessa förhållanden måste ha varit kända för AllTele, som de senaste åtta åren har varit leverantör åt myndigheterna och kommunbolagen av de aktuella ramavtalstjänsterna. I ljuset av det framstår AllTeles påstående att upphandlingens omfattning varit omöjlig att förutse för AllTele som en ren konstruktion. För det fall myndigheterna anses ha brutit mot transparensprincipen i nu aktuellt avseende har det i vart fall inte drabbat AllTele och inte heller medfört någon skada eller risk för skada för AllTele.

Utformningen av bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven är otydliga och strider mot 1 kap. 9 § LOU

Tilldelningsgrund i upphandlingen är det för myndigheterna ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet med hänsyn till pris och funktion. Av kravspecifikationen framgår det att bedömningen av utvärderingskriterierna utgår från en värderingsmetod, som premierar positiv avvikelse från olika aspekter av en basfunktionalitet hos de efterfrågade tjänsterna, d.v.s. en mervärdesmodell. Detta sker genom betygsättning på en skala från noll till tre av anbudsgivarnas redovisningar på de olika utvärderingskriterierna.

Utvärderingsmodellen har använts för att kunna fånga upp innovationer och nya idéer på marknaden, d.v.s. "övertäckningar" i förhållande till vad som är gängse i de efterfrågade avseendena. Exakta beskrivningar av vad som kan ge mervärden skulle inte ge utrymme för att kunna tillvarata den dimensionen av utvecklingen på området i upphandlingen. Utvärderingsmodellen är i överensstämmelse med gällande praxis. Att en mervärdesmodell innehåller subjektiva moment är oundvikligt. Av rättspraxis följer också att man måste acceptera att när en upphandlande myndighet använder andra utvärderingskriterier än enbart pris, är det ofrånkomligt att kriterierna i viss mån bedöms subjektivt. Man måste också godta att tilldelningskriterierna är tillräckligt öppna – d.v.s. odetaljerade – för att kunna tillvarata konkurrensfördelar hos det som offereras. Detta gäller inte minst i en mervärdesmodell som uppmuntrar innovationer och nya idéer.

Det är riktigt att AllTele och Telia i 44 av 56 fall har tilldelats samma poäng vid utvärderingen av bör-kraven. Detta beror dock inte på någon bristande transparens i fråga om förutsättningarna för poängsättningen. Snarare är det ett bevis för likabehandlingsprincipens genomslag i utvärderingen. AllTele använder Telias nät och är därmed i stora delar hänvisad till vad Telia kan tillhandahålla i de aktuella avseendena. Att de båda teleoperatö-

terna i många fall har fått samma poäng i fråga om funktionalitet är alltså mot den bakgrunden föga förvånande.

AllTele anför därefter i huvudsak följande.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas
Förutsättningarna för prissättning, sådana de beskrivs av AllTele, har inte bestritts av myndigheterna. Med förutsättningarna för prissättning i upphandlingen i beaktande, har AllTele inte angivit några särskilda priser för olika servicenivåer i sitt anbud, och heller inte ens antytt att någon av de av AllTele offererade servicenivåerna kommer att faktureras särskilt. Detta skulle ha stridit mot förutsättningarna för prissättning i upphandlingen. Det finns alltså inget som helst stöd för att göra tolkningen att någon av de offererade servicenivåerna kommer att faktureras särskilt. AllTele finner det därför märkligt att myndigheterna gjort en sådan tolkning av anbudet. Telia har dock uttryckligen angivit att servicenivå 6 ingår i anbudet, samt angivit särskilda månadspriser för servicenivå 1-5. Myndigheterna har gjort tolkningen att Telias servicenivåer 1-5 kommer att faktureras särskilt. Detta har givit Telia en stor fördel i prissättningen av anbudet gentemot AllTele, som i enlighet med upphandlingens förutsättningar beaktat kostnader för offererade servicenivåer i anbudspriset. Telias anbud måste således betraktas som orent, och skulle därför ha förkastats. AllTele vill avslutningsvis i denna del hänvisa till Kammarrättens i Göteborg dom av den 21 december 2012 i mål nr 6969-12, av vilken det framgår att om en anbudsgivare tar särskild ersättning för något som rätteligen skulle ha innefattats i den aktuella upphandlingens anbudspris, är anbudet begränsat i förhållande till föremålet för upphandlingen och därför att beteckna som orent.

Upphandlingens omfattning har varit omöjlig att förutse

Det finns ingenting i förfrågningsunderlaget som antyder att något av kommunbolagen skulle vara undantagna från berättigandet att göra avrop

på ramavtalet. Det föreligger således en mycket stor skillnad mellan den uppgift som framgår av AllTeles egen undersökning och den uppgift som myndigheterna anför i målet. Myndigheterna redovisar total avropsvolym för några av bolagen under 2011 och anför att slutsatsen kan dras att bolagens avropsvolym är mycket modesta. Det finns ingen information angiven i förfrågningsunderlaget vilken ger anbudsgivaren en uppfattning om bolagens avropsvolym är ”modesta” eller inte. Även om nuvarande avropsvolym för vissa av bolagen redovisas i förfrågningsunderlaget, innebär det vidare inte att det har förelegat erforderliga möjligheter att förutse upphandlingens omfattning. Som tidigare anförts föreligger nämligen en osäkerhet om bolagen över huvud taget kommer att avropa i upphandlingen eller inte, eftersom inget av bolagen har förpliktat sig härtill.

Förvaltningsrätten i Jönköping meddelade den 28 februari 2013 dom i mål nr 5581-12 m.fl. I den aktuella upphandlingen hade de upphandlande myndigheternas bolag, kommunalförbund och stiftelser möjlighet att göra avrop. Totalt antal bolag, förbund och stiftelser uppgick till drygt 40 st. Förvaltningsrätten anförde att förfrågningsunderlaget omöjliggjort eller i vart fall väsentligt försvårat för AllTele att förutse mängden/identiteten på de aktörer som kunnat sluta avtal i upphandlingen. Förfrågningsunderlaget stred därför enligt förvaltningsrätten mot kraven på förutsebarhet och transparens och upphandlingen skulle därför göras om.

Utformningen av bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven är otydliga och strider mot 1 kap. 9 § LOU

Myndigheterna anför bl.a. att utvärderingskriterierna premierar positiv avvikelse från olika aspekter av en basfunktionalitet hos de efterfrågade tjänsterna, samt att det måste kunna godtas att tilldelningskriterierna är tillräckligt öppna – d.v.s. odetaljerade – för att kunna tillvarata konkurrensfördelar. Inte för något av de 56 olika bör-kraven som utvärderats i upphandlingen har det angivits vad som ska tillmätas betydelse vid bedöm-

ningen. En sådan brist på tydlighet går långt utöver vad som kan godtas med hänsyn till transparens och förutsebarhet enligt LOU. Dessutom är det fullt möjligt att tillvarata anbudens olika konkurrensfördelar utan att ange "odetaljerade" tilldelningskriterier på det sätt som myndigheterna gjort. Redan av vad som här anförts kan fastslås att bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven är mycket otydliga och att upphandlingen, avseende anbudsområdet operatörstjänster, därför måste göras om. AllTele vill särskilt uppmärksamma följande uttalande.

"Om utvärderingsmodellen kan allmänt sägas att den använts för att kunna fånga upp innovationer och nya idéer på marknaden, d.v.s. 'övertäckningar' i förhållande till vad som är gängse i de efterfrågade avseendena."

Myndigheternas argumentation kan inte tolkas på annat sätt än att inte ens myndigheterna själva vid utformningen av förfrågningsunderlaget vetat vad som skulle komma att tillmätas betydelse vid bedömningen av bör-kraven, eftersom utvärderingsmodellen använts för att fånga upp "övertäckningar". Det framgår också att "vad som är gängse i de efterfrågade avseendena" inte har avsetts medföra något mervärde i upphandlingen, varför det varit än mer nödvändigt att precisera vilka slags "övertäckningar" som skulle kunna ge ett högt mervärde i utvärderingen. Det är uppenbart att anbudsgivarna mot bakgrund härav inte har haft någon som helst möjlighet att förutse vad som skulle tillmätas betydelse i utvärderingen. Myndigheternas angivna syfte med utvärderingsmodellen har inte uppnåtts, eftersom både AllTele och Telia tilldelats en poäng för 44 av totalt 56 börkrav och anbudspriserna således har varit i det närmaste helt avgörande för utgången i upphandlingen. Myndigheterna har haft ett så stort utrymme för godtycke då en i princip fri prövningsrätt har förelegat. Förfrågningsunderlaget strider därför mot transparensprincipen i 1 kap. 9 § LOU. Avslutningsvis i denna del vill AllTele hänvisa till Kammarrättens i Stockholm dom av den 6 februari 2013 i mål nr 7362-12. Kammarrätten ansåg att det

inte framgått tillräckligt tydligt av förfrågningsunderlaget vad som skulle komma att tillmätas betydelse vid utvärderingen, samt att det varit svårt att utläsa av den utvärderingsrapport som bifogats tilldelningsbeslutet varför vissa anbudsgivare tilldelats en viss poäng eller inte alls för ett visst kvalitetskriterium. Upphandlingen skulle göras om p.g.a. att förfrågningsunderlaget öppnat för en alltför godtycklig bedömning som inte kunnat förutses av presumtiva leverantörer.

Skada

Vad avser frågan om AllTele lidit skada ska understrykas att AllTele inte i större utsträckning än någon annan anbudsgivare har känt till om något av bolagen faktiskt kommer att sluta avtal i upphandlingen eller inte. Om förutsebarhet hade förelegat i denna del hade AllTele kunnat inkomma med anbud baserat på andra förutsättningar, och därvid kunnat antas som leverantör i upphandlingen. AllTele har således riskerat att lida skada i den mening som avses i 16 kap. 6 § första stycket LOU.

Myndigheterna har därefter tillagt följande.

Prissättningen i Telias anbud innebär att detta är orent och ska förkastas AllTeles slutsats att Telias anbud är orent är felaktig. Frågan i övrigt är som redan anmärkts ovidkommande för utfallet i upphandlingen. Även om det inte varit AllTeles avsikt konstaterar myndigheterna att AllTeles anbud kan tolkas som att bolaget har möjlighet att begära särskild ersättning för servicenivåerna 1 och 3-7. Detta är enligt myndigheternas uppfattning nog för att anse att AllTele har gjort sig skyldigt till samma fel på position 1.3.2 i bilaga T3 som AllTele håller emot Telia.

Upphandlingens omfattning har varit omöjlig att förutse

Myndigheterna medger att omständigheterna i Förvaltningsrätten i Jönköpings dom i mål nr 5581-12 m.fl. och nu aktuellt mål uppvisar stora likhet-

er. Frågan är dock vilken ledning som kan sökas i avgörandet. Förvaltningsrätten i Jönköping förbiser nämligen i sina domskäl en fråga som enligt myndigheternas uppfattning är av avgörande betydelse, nämligen den "subjektiva sidan" vid prövningen enligt 16 kap. 6 § - d.v.s. frågan om leverantören har lidit eller kan komma att lida skada p.g.a. ett påstått brott mot LOU. Enligt myndigheternas uppfattning får nämligen 16 kap. 6 § LOU anses förutsätta en individuell prövning av anbudsgivarens skadesituation. Om en anbudsgivare p.g.a. att denne är eller tidigare varit leverantör åt den upphandlande myndigheten har kännedom om ett förhållande som förfrågningsunderlaget beskriver bristfälligt, så kan anbudsgivaren inte anses skadelidande i den mening som avses i 16 kap. 6 § LOU.

AllTeles uppgifter om antalet kommunbolag stämmer i stort sett. Förestående försäljningar drar ner antalet bolag något. De kommunbolag som har aktivitet, verksamhet och behov nog för att komma i fråga för att avropa de upphandlade tjänsterna uppgår dock till det antal som myndigheterna tidigare uppgett. Avropsvolymen från dessa kommunbolag har, som redan nämnts, varit ungefär lika stor från år till år under de åtta år som AllTele har varit leverantör åt myndigheterna. De mest tillförlitliga uppskattningarna av avropsvolymerna torde istället göras utifrån statistik, något som AllTele kan antas ha efter åtta år som leverantör. I förhållande till de totala volymerna har det rört sig om blygsamma volymer. Mot den bakgrunden kan det förväntas att avropen från kommunbolagen kommer att se ungefär likadana ut även framdeles.

Utformningen av bör-kraven och förutsättningarna för poängsättning av bör-kraven är otydliga och strider mot 1 kap. 9 § LOU

Operatörsbranschen är dynamisk och utvecklingsinriktad. Myndigheterna förväntar sig att anbudsgivarna har sin egen verksamhetsinriktning och profilering och att detta återspeglas i deras erbjudanden. Att då i börkraven precisera vad som krävs för att få olika poäng skulle enligt myndig-

heternas uppfattning onödigtvis styra anbudsgivarna, möjligen också styra dem åt fel håll om de har något innovativt att erbjuda – vilket som redan nämnts uppmuntras i upphandlingen, därav ett betygssystem med mervärden i förhållande till basfunktionalitet. Basfunktionaliteten är i de flesta fall mycket bra beskriven i kravspecifikationen och det är inte svårt att med ledning därav tänka sig vad som kan ge mervärden, utan att detta specificeras.

I förhållande till leverantörerna är myndigheterna amatörer på området operatörstjänster, med kärnverksamheter som är helt väsensskilda från leverantörernas. Myndigheterna förväntar sig därför att leverantörerna har sådana insikter i kommande utveckling och trender inom området operatörstjänster, att de på ett proaktivt och framsynt sätt kan leda myndigheterna framåt på ett bra sätt. Detta kan innebära att det som myndigheterna är mest betjänta av är något som myndigheterna inte känner till att de behöver eller ens vet att det existerar. I den meningen är det riktigt att myndigheterna ”inte ens själva vetat vad som skulle komma att tillmätas betydelse” i utvärderingen. Att myndigheterna i sina börkrav ska kunna precisera för att kunna beakta sådana tjänster och funktioner – d.v.s. ”övertaskningar” – är orimligt att tänka sig. För att ändå kunna ta till vara sådana övertaskningar i anbudet har betygssystemet med mervärden i förhållande till basfunktionalitet använts. Enligt myndigheternas uppfattning är det inte möjligt att tillvarata konkurrensfördelar hos anbudet på något annat sätt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iaktas (1 kap. 9 § LOU).

Efter ansökan av en leverantör som anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada får allmän förvaltningsdomstol överpröva

1. en upphandling, och
2. giltigheten av ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör (16 kap. 4 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § första stycket LOU).

Högsta förvaltningsdomstolen har slagit fast att en utvärderingsmodell ska vara så utformad att den är ägnad att leda till ett rättvisande resultat, d.v.s. att det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt antas, vilket följer av gemenskapsrättens krav på likabehandling, förutsebarhet och transparens. De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas, under förutsättning att de principer som bär upp LOU inte och gemenskapsrätten in träds för när (RÅ 2002 ref. 50).

Förvaltningsrättens bedömning

De frågor som förvaltningsrätten har att pröva i målet är dels om Telias anbud varit orent och om de upphandlande myndigheterna handlat i strid med likabehandlings- och transparensprinciperna i LOU när de antagit Telias anbud, dels om omfattningen av upphandlingen varit omöjlig att förutse p.g.a. förfrågningsunderlagets utformning och upphandlingen därigenom stridit mot transparensprincipen, dels om utformningen och poängsättningen av börkraven i förfrågningsunderlaget varit otydlig på ett sätt som strider mot transparensprincipen.

Har Telias anbud varit orent?

I förfrågningsunderlagets avsnitt T2, som innehåller leverantörskraven, anges under punkten 4 att prisbilagan ska innehålla priser på samtliga efterfrågade tjänster och funktioner. I prissättningsmallen, som det i målet är upplyst utgör en del av prisbilagan, specificeras ett antal tjänster för vilka anbudsgivarna får prissätta i egna bilagor, under förutsättning att det då tydligt anges var priserna finns angivna. Enligt förvaltningsrätten får listan på tjänster i detta avseende anses vara uttömmande. Bland de tjänster för vilka prissättning kan ske i egen bilaga anges inte punkten 1.3.2 Garanterad servicenivå i kravspecifikationen. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att prissättning av tjänsten, för det fall respektive anbudsgivare offererat den, ska ha gjorts direkt i prisbilagan och inte i egen separat bilaga. Telia har i prisbilagan angett att bolaget erbjuder servicenivåer i enlighet med förfrågningsunderlagets bilaga. Den information som Telia lämnat i sin egen prisbilaga har inte beaktats vid myndigheternas utvärdering och får enligt förvaltningsrättens bedömning anses vara överskottsinformation som inte haft någon inverkan på bör-kravsutvärderingen. Anbudet ska därför inte anses vara orent.

Har omfattningen av upphandlingen varit omöjlig att förutse?

I förfrågningsunderlaget redovisas i avsnitt T1 under punkten 2.1 Omfattning en tabell med de tio myndigheterna som omfattas av upphandlingen samt vilka tjänster respektive myndigheter efterfrågar i den aktuella upphandlingen. Vidare anges det att ytterligare avropsberättigade är de kommunbolag och stiftelser som finansieras eller delfinansieras av någon av myndigheterna. Det har inte närmare preciserats vilka eller hur många dessa kommunbolag eller stiftelser är. Förfrågningsunderlaget innehåller i denna del en sådan brist som omöjliggjort eller i vart fall försvårat möjligheten att förutse vilka och hur många aktörer som kan sluta avtal i upphandlingen. Följaktligen får det anses ha varit svårt att bedöma omfattningen av upphandlingen och därmed också förelegat svårigheter med att beräkna värdet av att delta i upphandlingen. Mot denna bakgrund gör förvaltningsrätten bedömningen att förfrågningsunderlaget i den del som nu

avses varit så oklart och otydligt att kraven på förutsebarhet och transparens inte är uppfyllda.

Har utformningen av förfrågningsunderlaget varit otydlig?

I förfrågningsunderlaget har myndigheterna för bedömning av de bör-krav som uppställts angett en betygsskala från noll till tre poäng. Myndigheterna har däremot inte för de olika bör-kraven angett vad som har krävts för att uppnå ett visst betyg. Myndigheterna har anfört att de inte velat precisera vad som krävs för att få olika poäng då detta skulle riskera att onödigtvis styra anbudsgivarna och möjligen styra dem åt fel håll om de har något innovativt att erbjuda, varför ett betygssystem med mervärden i förhållande till basfunktionalitet valts. Vidare har myndigheterna anfört att basfunktionaliteten i de flesta fall är mycket bra beskriven i kravspecifikationen och att det inte är svårt att med ledning därav tänka sig vad som kan ge mervärden, utan att detta specificeras. Högsta förvaltningsdomstolen har fastslagit att även utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas, under förutsättning att de principer som LOU bygger på inte åsidosätts. I förfrågningsunderlaget anges den fyrgradiga betygsskala som ska användas för betygssättning av bör-kraven. Det har dock inte angetts eller exemplifierats vad som ska tillmätas betydelse vid bedömningen av respektive bör-krav, d.v.s. vad som för varje bör-krav har krävts för att få en viss poäng. Grunderna för betygssättningen har därför varit otydlig och har gett myndigheterna utrymme för godtycke i utvärderingen. Förvaltningsrätten finner därför att förfrågningsunderlaget i denna del brister i kravet på förutsebarhet.

Har AllTele lidit skada eller riskerat att lida skada?

Ett ingripande enligt LOU förutsätter, vid sidan av överträdelse av någon bestämmelse i LOU, att sökanden har lidit eller kan komma att lida skada av åtgärden.

Vad gäller den konstaterade bristen i förfrågningsunderlaget avseende förutsebarheten gällande hur många kommunbolag och stiftelser som utöver de upphandlande myndigheterna haft rätt att teckna avtal, noterar förvaltningsrätten att AllTele är den nuvarande leverantören av operatörstjänster. I prissättningsmallen anges att statistiken är lämnad från nuvarande leverantör. I målet är upplyst att AllTele är och under de senaste åtta åren har varit leverantör av de nu aktuella tjänsterna till myndigheterna och deras bolag. AllTele får därför anses ha god kännedom om omfattningen av de upphandlade tjänsterna och kan därför, trots bristen på transparens, inte anses ha lidit skada eller riskerat att lida skada i denna del.

Förvaltningsrätten har konstaterat att förfrågningsunderlaget brustit i transparens och förutsebarhet då kriterierna för tilldelning av poäng vid värderingen av bör-kraven varit otydliga och öppnat för godtycke. Härigenom har AllTele lidit skada eller riskerat att lida skada, då AllTele p.g.a. bristen gått miste om möjligheten att lämna ett konkurrenskraftigt anbud baserat på förutsebara bedömningsgrunder. Det föreligger därför grund för ingripande enligt LOU.

Mot bakgrund av att den konstaterade bristen som föranleder ingripande enligt LOU har påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede är det inte tillräckligt att upphandlingen rättas. AllTeles ansökan om överprövning ska därför bifallas på så sätt att upphandlingen i den del den avser anbudsområdet operatörstjänster för fast- och mobiltelefoni ska göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C LOU).

Ingela Berggren
rådman

Målet har föredragits av förvaltningsrättsnotarien Erik Landgraff Hägglöf.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Om Ni vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska Ni skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer

till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.